

פר' בא. תשע"א
נא לשמור על קדושת הגליון !

"זכרון מאיר"

פרשת השבוע

למען תהיה תורת ה' בפיך. (י"ג – ט'). בכמה מקומות גילתה לנו התורה טעם המצוות, באכילת מצות גילתה התורה למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים (דברים ט"ז – ג'), ובענין חג הסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' (ויקרא כ"ג – מ"ג), וכהנה רבות.

והנה ידוע מאמרם ז"ל על אלו שאינם מניחים תפילין שנקראו פושעי ישראל בגופן (ר"ה דף יז.), ותפילין הם האות על חידוש העולם ועל יציאת מצרים וגופי האמונה תלויין בהם.

ואע"פ כן גילתה לנו התורה כאן כי עיקר כונת הציווי להניח תפילין היא רק "למען תהיה תורת ה' בפיך", כלומר תפילין הם התנאי לתורה ומבלעדי תפילין אין תורה.

וללמדנו בא שהתורה היא המדרגה העליונה שאפילו תפילין שגופי האמונה תלויין בהן אע"פ כן אינם אלא הכנה לתורה.

והתורה לא רק אגוני מגני ומצלי בכל זמן ועידן, אלא גם הגאולה האמיתית תבוא על-ידה, כמאמרם ז"ל בתנא דבי אליהו זוטא (פ"ד), ואחר כל התלאות והמצוקות שישראל יסבלו בסוף גלותן לא יזכו להיגאל אלא בזכות שלומדים תורה בחבורה, **וזה לשונם שם**, "שאיין ישראל נגאלין לא מתוך הצער ולא מתוך השיעבוד ולא מתוך הטלטול ולא מתוך הטירוף ולא מתוך הדוחק ולא מתוך שאין להם מזונות אלא מתוך עשרה בני-אדם שהן יושבין זה אצל זה ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו וקולם נשמע". (חפץ חיים על התורה). - (ועיי' "שם עולם").



[עפ"י "לקט שיחות מוסר" מאת מרן ראש הישיבה הג"ר אייזיק שר זצ"ל]

יציאת מצרים היא יסוד ועיקר באמונה ודת, "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" ולהרגיש את חסדי ה' עמו שהוציאו מעבדות לחרות, וע"י זה מתחזק הוא באמונה.

אבל לא די בכך, כי היציאה ממצרים היתה התעלות לפיסגת השלמות, וכשהוא אומר "וואותנו הוציא משם" עליו לשתף את עצמו גם בכניסה למצרים, ומי נכנסו למצרים? יעקב אבינו נביא אלוקים, בניו קדושי עליון, "ואת יהודה שלח לפניו להורות" – לקבוע ישיבה,

ובמשך כמאה שנה חיו במיטב הארץ ארץ גושן ללא שום שיעבוד ומסרו את תורתם לבניהם אחריהם.

"לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". בטחו בה' ולא הכינו לעצמם צידה לדרך, כי הגיעו לרום המעלה ולא עליהם דאגת הפרנסה, מי שאמר ללחם ויהי הוא ישקם מים מצור ויאכילם לחם אבירים מן השמים.

"מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות וגו'". אין אנו אוכלין מצה על שום המצות שאכלו אבותינו יחד עם בשר קרבן הפסח במצרים, אלא על שום העוגות מצות שאכלו בהגיעם ל"סוכות", כי אז זכו להתגלות אלוקית וראו שהם נישאים על כנפי נשרים אל מקור האושר והיעודים ויזכו לשלמות ולחיי-נצח.

ע"י הכרה בזה נוכל להשכיל ולהבין, ונזכה להגיע לפסגת העליה הנצחית ולתכלית ההכרה האלוקית.

מצוות התלויות בארץ

רבנו הרמב"ם בלשונו הזהב בפרק ו' מהל' מתנות-עניים הביא בקצרה את כללי הפרשת תרומות ומעשרות, וז"ל שם, וזהו סדר תרומות ומעשרות, אחר שקוצר זרע הארץ או אוסף פרי העץ ותגמר מלאכתו, מפריש ממנו אחד מן החמשים וזהו הנקרא תרומה גדולה ונותנו לכהן וכו', (ובפרק ג' מהל' תרומות ה"א כתב, ובזמן הזה שהיא עומדת לשריפה מפני הטומאה יש לו להפריש כל שהוא לכתחלה), ואחר כך מפריש מן השאר אחד מעשרה וזהו הנקרא מעשר ראשון ונותנו ללוי וכו', ואח"כ מפריש מן השאר אחד מעשרה והוא הנקרא מעשר שני והוא לבעליו ואוכלין אותו בירושלים וכו', (ובפרק ב' מהל' מעשר שני ה"א וב' כתב, אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית, וכו' והורו הגאונים שאם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה לכתחלה בזמן הזה פודה, וכו'), על הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מן השבוע ובשניה וברביעית ובחמישית אבל בשלישית ובששית מן השבוע אחר שמפרישים מעשר ראשון מפריש מן השאר מעשר אחר ונותנו לעניים והוא הנקרא מעשר עני ואין בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני. וכו'. מעשר ראשון שלקח הלוי מפריש ממנו אחד מעשרה ונותנו לכהן והוא הנקרא תרומת מעשר. (ובפרק ג' מהל' תרומות ה"ב כתב, ויש לישראל להפריש אותה וליתנה לכהן, וכו').

בשו"ע יו"ד כתב, בזמן הזה וכו' ואפילו בימי עזרא אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא מדבריהם, מפני שנאמר כי תבואו משמע ביאת כולכם וכו'. (סי' של"א ס"ב). והרמ"א שם כתב, ויש חולקין וסבירא להו דחייבין עכשיו בארץ ישראל בתרומות ומעשרות מדאורייתא, אך לא נהגו כן.

בדין תבשיל שנתבשל כשיעור בן דרוסאי

שאלה

קדירה מגולה העומדת על האש ויש בה תבשיל שנתבשל כבן דרוסאי, ובא אחד והניח עליה מכסה, אף שבדיעבד שרי לאכול מן התבשיל, יל"ע אם ראוי (מיד כשנודע על כך) להסיר את הכיסוי מן הקדירה.

תשובה

גם אם הניח את הקדירה במקום שתתבשל (במקום גרוף דליכא משום חזרה), כתב בבה"ל (סי' ש"ח ס"ד) דשרי לאכול את התבשיל דכיון דאיכא פלוגתא בדין זה אם לאחר שהגיעה לבן דרוסאי שייך בה ביטול, לענין איסור "מעשה שבת" דהוא מדרבנן

מקלינן ואזלינן לקולא, וכמוש"כ הפמ"ג דבכל פלוגתא כך הוא. (מיהו יעוי' בשעה"צ ס"י רנ"ט סקכ"ד שהוסיף וז"ל, וגם נוכל לצרף לזה דעת הגר"א שפוסק בסי' שיי"ח כר' מאיר דמבשל ממש בשוגג יאכל, וידוע דאומר מותר נמי בכלל שוגג הוא).

(אלא דיתכן דראוי להשתדל שלא לבוא לידי הך היתירא דספק דרבנן לקולא. וצ"ע ואכ"מ).

אמנם יתכן שיש בזה ספק-ספקא לחומרא, דמלבד עצם הפלוגתא אם יש בישול לאחר שהגיע לבן דרוסאי, איכא פלוגתא אם שליש בישולו הוי "בן דרוסאי" או דבעינן מחצית בישולו, (ועוד דנו אחרונים אם שליש ומחצה נידונים לפי התקדמות הבישול או דאזלינן לפי משך הזמן). וכמדומה שהדין נוטה דגם בספק-ספקא לחומרא אזלינן בדרבנן לקולא וצ"ע.

ואולי י"ל דהיכא דלענין הנידון בדאורייתא איכא הכרעה ודאית לאיסור (מכח ס"ס לחומרא) בזה א"א להקל בדרבנן, אבל מדברי הבה"ל (הנ"ל) נר' שלא חילק בזה.

והנה מטעם אחר יש להסיר את הכיסוי, כדי להפרישו מאיסור הבישול, ויש לדון אם יש להסיר את הקדירה כולה משום שע"י כך ימנע (מכאן ואילך) את זירוז הבישול, אבל ע"י הסרת המכסה אינו מונע לגמרי את השפעת הצטברות החום.

והנה י"ל אם להשי' דגם לאחר בן דרוסאי הוי בישול, אם כל תוספת בישול חשיבא בישול או דוקא כדאתי לידי גמר. (וראיתי ב"חוט שני" שנסתפק בזה). איברא דלדעת החזו"א דגם אם לא הגיע לבן דרוסאי איכא איסור בישול בכל התקדמות כלשהי, (אלא דנסתפק אם אסור מדרבנן או דהוי חצי שיעור באיכות ואסור מדאורייתא). לכו לפי"ז ה"ה לאחר בן דרוסאי כיון דשייך בו בישול א"כ כל התקדמות לכו תיאסר וצ"ע.

אבל לדעת המשנ"ב דליכא איסור בישול קודם בן דרוסאי לכו יש להסתפק כנ"ל אם לאחר בן דרוסאי הוי בישול בכל תוספת בישול (וכן נקט בפשיטות ב"תבנית השולחן" דהוי בישול).

והנה בהניח כיסוי ע"ג קדירה מגולה [העומדת על האש], צריך לברר אם חשיב "מעשה בישול", דהנה בשו"ע ס"י רנ"ז ס"ד כתב וז"ל, אבל אם אינה מבושלת כל צרכו, אפי' להוסיף על הכיסוי אסור, שתוספת זו גורם לה להתבשל. וכתב המג"א סק"ג וז"ל, פשוט דכשטמונה בדב שאין מוסיף הבל שאין גורם בישול כלל, אלא מיירי בדרך שכו' בסעיף ח' עיי"ש.

ובבית-מאיר כתב שפשטות הטור והשו"ע דמיירי בדבר שאינו מוסיף הבל, "וזה מוכח מפרש"י דף נ"א ונוטל את הגלופקרין אם ירא שמקדיח תבשילו אף שגלופקרין אינם מוסיפין הבל". (ועיי"ש בהמשך דברי הבית-מאיר).

וראיית הבית-מאיר מלשון רש"י צ"ע, דהתם איירי למנוע את הקדחת התבשיל (וזה אפשרי רק כשכבר נתלהטה הקדירה ואזי אם יצננה ימנע את המשך ההקדחה), ועצם המציאות שע"י הכיסוי מתגבר החום לכו אין צריך ראייה לזה.

והלום ראיתי ב"חוט שני" שכתב לפרש שכונת המג"א דאף דאיכא בישול מ"מ לא חשיב מעשה אלא גרמא, אבל זה אינו נר' כלל בלשון המג"א שנקט "אינו גורם בישול כלל" ואיך יתכן לפרש כונתו שבא לחדש דהוי "גרמא".

אלא נר' לפרש במג"א או דכונתו שבדרך-כלל לא יגיע לגמר-בישול (ובפרט בעבר שהיו מבשלין בחום נמוך), ולפי"ז "התקדמות" לא חשיבא בישול.

או דנפרש דנאמר כאן במג"א דבר חידוש דע"י שמירת חום אינו נחשב מעשה בישול, ולא עדיפא מבישול בחמה, ולפי"ז י"ל דבישול ע"י מיקרוגל וצ"ע.

ובבה"ל ס"י רנ"ז ס"ד ד"ה גורם, נקט דלא כהמג"א אלא כהבית-מאיר ושאר אחרונים.

בדין "שם אונס חד הוא"

- א. תוס' כתובות דף ט. ד"ה ואבע"א כתבו דספק אונס גמור ספק פיתוי קטנה חשיבו "ספק אחד" דשם אונס חד הוא, ואע"ג דאיכא חילוק במציאות אזלינן לפי גדר הדין.
- ב. והנה בספק אם הגיע זמן בין-השמשות, כתבו האחרונים שאין לעשות מלאכה מטעם דהוי ספק דחיסרון ידיעה. ובבה"ל רס"י רס"א כתב טעם נוסף משום דשם אונס חד הוא.
- ג. ויש לחלק לתרי אנפי, דמצד אחד הוי ספק אחד במציאות וספק אחד בדינא וי"ל דבאופן זה אין שייך לומר דהוי שם ספק אחד.
- ד. ולאידך גיסא יש לחלק, דסוף סוף הספק אחד הוא אם הוי יום או לילה.

לעיי"נ ר' אלימלך ב"ר שלום ז"ל
נלב"ע כ"ו טבת תשס"ח
ולעיי"נ ר' אברהם אהרן ב"ר אליעזר דוד ז"ל
נלב"ע ו' ניסן תשס"ט
ולעיי"נ ר' שמואל יצחק ב"ר אליעזר ז"ל
נלב"ע י"ח אייר תשס"ט
ולעיי"נ ר' יהושע העשיל ב"ר ישעיהו הלוי ז"ל
נלב"ע ל' שבט תשס"ג
ולעיי"נ ר' דב ב"ר שניאור זלמן ז"ל
נלב"ע כ"ג מרחשון תש"ע
ולעיי"נ מרת עדינה ב"ר בנימין ע"ה
נלב"ע ט' כסלו תש"ע
ולעיי"נ ר' אשר אלכסנדר ב"ר שלמה ישעיהו הלוי ז"ל
נלב"ע כ' טבת תש"ע

* * *

נא להעתיר בתפילה ולעורר רחמי שמים, לרפואת הרב רפאל מיכאל בן רייץ, ולרפואת האברך רפאל שמואל בן יפה
(בגורי הישיבה הקי' שפנצנו קשה בתאונת דרכים)
לרפוי"ש בתושחי

ניתן להזמין את הלחן באימיל - e-mail

zichronmeir@shtaygen.co.il

יוצא לאור ע"י כולל "זכרון מאיר" – חניכי סלבודקה

מקום הלימוד: בית-המדרש סלבודקה – דרכי-אי"ש

רח' האדמו"ר מגור 16, זכרון-מאיר בני-ברק

טל'. 050-4125547

כתובת למכתבים:

ת. ד. 557, בני-ברק 51104

Address for letters:

P. O. B. 557 Bnei Brak 51303 Israel

The bank's details for wire transfers

The first international bank of Israel ltd.

Branch: pagi bnei-brak no: 188

Branch adres: 42, chazon ish st.

Bnei-brak 51511

Swift code: firbilitxxx

Iban: il 4505218800000435120

Name: kollel zichron meir

כתובות עמותת "בית יוסף קדימה" ת. ד. 722 קדימה 62920 (ביהמ"ד רח' מיימון 13), ע"ר 580447498

שיעור בהלכות שבת מתקיים בס"ד (בחורף) במוצאי שבת קודש בשעה 9.00

(בקיץ) ביום ששי בשעה 10.00 לפנה"צ

הציבור מוזמן

השיעור בכולל קדימה, מתקיים בס"ד ביום ראשון בשעה 5.00.